

Bunlara ek olarak sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri ve eğilimlerin olgunlaştırılmasında ilgili içerik bağlam olarak kabul edilmektedir. Bu bütüncül yapının işlevselliğini sağlamak için öğretim programlarında disiplin alanının özelliklerine göre bilgi kümeleri oluşturulmuş ve bu kümeler arasında ilişkiler kurularak ilgili ünitenin/temanın içerik çerçevesi yapılandırılmıştır. Öğretim programlarında oluşturulan bilgi kümeleri; disipline özgü, disiplinler arası, epistemik ve işlemsel bilgi olarak belirlenmiştir. Disipline özgü bilgi, öğrencilerin dünyayı anlamasına ve diğer bilgi türlerini içselleştirmesine olanak sağlayan; disipline özgü genelleme, ilke ve anahtar kavramlara yönelik geliştirilen derin bir anlayışı kapsamaktadır. Disipline özgü bilgi, diğer bilgi türlerinin öğrenilmesi için sağlam bir zemin sunmaktadır. Böylece öğrenciler, edindikleri bilgiyi farklı disiplinlerle ilişkilendirerek bilginin farklı durumlardaki kullanımını deneyimlemiş olmaktadır. Disiplinler arası bilgi, bir disiplinin konu ve kavramlarını farklı disiplinlerin konu ve kavramları ile ilişkilendirmeyi ifade etmektedir. Böylece öğrenciler, bilgi ve becerilerini farklı disiplinlere transfer edebilmekte ve kurulan bu disiplinler arası bağlantılar öğretim programlarına hakim olan bütüncül eğitim anlayışına hizmet etmektedir. Epistemik bilgi, disiplin uzmanlarının nasıl çalıştığını ve düşündüğünü anlamaya yardımcı olan bilgi kümesidir. Bu bilgi kümesi ile öğrencilerin öğrenmenin amacını bulmalarını, öğrenme uygulamalarını anlamalarını, disipline özgü bilgilerini genişletmelerini ve öğrenmeyi derinleştirmelerini sağlamak amaçlanmaktadır. İşlemsel bilgi, bir şeyin yapıma sürecini, bir hedefe ulaşmak için gerçekleştirilen eylem adımlarını anlamayı sağlayan bilgi türüdür. Bazı işlemsel bilgiler alana özgüdür, bazıları ise farklı disiplinlerde kullanılabilir yapıdadır. Bu bağlamda, bilgi kümeleri, öğretim programlarında ilgili ünitenin/ temanın içerik çerçevesi ve öğretme-öğrenme yaşantılarında, ayrı bir başlık altında verilmeden, sınıflamanın dayandığı kuramsal temeller ışığında yapılandırılmıştır.

1.4.4. PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Programlar arası bileşenler, insanın kişisel, sosyal, entelektüel ve ahlaki açıdan bütüncül gelişimini sağlamayı hedefleyen yapısıyla öğretim programlarının tamamlayıcısı niteliğindedir. Bu yönüyle toplumsal hayatın ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kapsayan geniş perspektifli öğretim programlarının özünü oluşturmaktadır. Öğretim programlarında yer verilen programlar arası bileşenler, öğretim sürecinin dinamik bir yapıda ilerlemesini sağlamakta ve aynı zamanda eğitimin örtük hedeflerini özetlemektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde her yaşta insanın sahip olması gereken sistem okuryazarlığı bağlamında farklı okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasını, gelişim sürecinin tamamlayıcı ve bütüncül yönünü yansıtan sosyal duygusal öğrenme becerilerinin gelişimini ve toplumun millî ve manevî değerlerinin öğrenciler tarafından içselleştirilmesini amaçlayan programlar arası bileşenler güçlü, çeşitli ve kapsayıcıdır. Programlar arası bileşenler, hangi derste yer aldığı fark etmeksizin bütün alan becerileri ve kavramsal becerilerin gerçek hayata transferini kolaylaştıran ve destekleyen boyutlardır. Bu kapsamda programlar arası bileşenler, sarmal bir düzende tüm eğitim kademeleri boyunca geliştirilmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde üç farklı programlar arası bileşen tanımlanmaktadır. Bu bileşenler şunlardır:

1. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri
2. Ahlaki pusula olarak millî ve manevî değerlerimiz: Erdem-Değer-Eylem Modeli
3. Öğretim programlarını zenginleştiren sistem okuryazarlığı

1.4.4.1. Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

Eğitimin insanları karşılaştıkları zorluklarla baş edebilecek şekilde yetiştirmesinin yanı sıra geleceğin hayat koşullarına da hazırlaması gerektiği bilinmektedir. Geçmişin "öğrenen insan" modeli bugünün dünyasında "öğrenmeyi öğrenen, sorgulayan, yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlayan, sadece bilişsel değil sosyal ve duygusal yönden de gelişen insan" profiline karşılık gelmektedir. Bu nedenle sosyal-duygusal öğrenme becerileri, öğrencilerin okul içi ve okul dışı hayatlarında başarılı olmaları için onları destekleyecek bir yeterlik kümesi olarak ele alınmaktadır. Nitekim "sosyal-duygusal öğrenme becerileri" kavramında geçen "öğrenme" kelimesi, becerilerin öğrenme yaşantıları sonucunda geliştiğini göstermektedir. Bu bakış açısıyla oluşturulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerileri, ayrı bir içerik veya öğrenme hedefi olarak değil öğretim programlarının tamamına nüfuz eden ve bu yönüyle öğretim programında yer alan diğer becerilerin gelişimini destekleyen bir beceri seti olarak

işlev görmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli sosyal-duygusal öğrenme becerilerini alan becerileri ve kavramsal beceriler ile işe koşmayı amaçlayan ve öğrencilerin öğrenme hedefine ulaşmasını sağlarken sosyal-duygusal yönden de bütüncül gelişimini destekleyen bir yapıdadır. Bu yapı, aynı zamanda dinamik niteliğiyle öğrencilerin bireysel farklılıklarına, okul ve çevrenin koşullarına, zamanın ruhuna ve geleceğin beklentilerine uyarlanabilir özelliktedir. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri, sürdürülebilir olması için tüm eğitim kademelerinde sarmal bir yapıda geliştirilmektedir. Nitekim sosyal-duygusal öğrenme becerileri; yaşantılar yoluyla öğrenilebilir, öğretilebilir, gelişebilir ve değişebilir yapıdadır. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bu yapısı, modelde yer alan gelişim sürecinin tamamlayıcı ve bütünsel yönünü yansıtmaktadır. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim uygulamaları; öğretmenleri, öğrencileri, okul yöneticilerini, velileri ve diğer paydaşları kapsayacak şekilde planlanmalıdır. Bir sistemin düzenli ve verimli işlemesi için sistemde yer alan bütün unsurların uyum içerisinde olması önemlidir. Süreçteki tüm paydaşların sosyal-duygusal öğrenme becerilerine sahip olmalarının yanı sıra davranışlarıyla rol modeli olmaları ve bütüncül öğretim programlarının uygulanmasında diğer paydaşlarla dayanışma içinde olmaları gerekmektedir.

İnfoğrafik: Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

Benlik Becerileri (SDB1)

Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ilk bileşeni benlik becerileridir. Benlik becerileri, bireyin ihtiyacı olan kişisel kaynakları geliştirerek kullanabilmesini ifade etmektedir ve bu açıdan bireyin kendiliği ve kişiliği ile ilgili süreçleri yakından ilgilendirmektedir. Öğretim programlarında (i) öz farkındalık/kendini tanıma, (ii) öz düzenleme/kendini düzenleme ve (iii) öz yansıtma/kendine uyarlama olmak üzere üç benlik becerisi tanımlanmıştır. Aşağıda bu becerilerin ilgili süreç bileşenleri sunulmuştur.

Kendi özelliklerinin ve bu özelliklerin duygu, düşünce ve davranışlara yansımalarının bilincinde olunmasını ifade eder.	
SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)	Süreç Bileşenleri
	SDB1.1.SB1. Öğreneceği yeni konu/kavram veya bilgiyi nasıl öğrendiğini belirlemek
	SDB1.1.SB2. Olaylar/durumlar karşısında hangi duyguları yaşadığını fark etmek
	SDB1.1.SB3. Kendi duygularına ilişkin farkındalığını artırmaya yönelik çalışmalar yapmak

Kişisel hedeflerine ulaşabilmek için kendi duygularını, davranışlarını ve bilişsel stratejileri izleyerek, değerlendirerek ve pekiştirerek kontrol edebilmesini ifade eder.

SDB1.2.
Kendini Düzenleme
(Öz Düzenleme
Becerisi)

Süreç Bileşenleri	
SDB1.2.SB1.	İhtiyaçlarını karşılamaya yönelik hedef belirlemek
SDB1.2.SB2.	Motivasyonunu ayarlamak
SDB1.2.SB3.	Bir hedefi gerçekleştirebilmek için kendi duygu, düşünce ve davranışlarını izlemek ve yönetmek
SDB1.2.SB4.	Bir hedefi gerçekleştirebilme sürecinde kendini değerlendirmek
SDB1.2.SB5.	Kendi öğrenme durumunu geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak

Duygu, düşünce ve davranışlarını dönüştürmek ve geliştirebilmek için kendi duygu, düşünce ve davranışları üzerinde değerlendirmeler yapma ve bu değerlendirmelere dayalı tepkiler oluşturmayı ifade eder.

SDB1.3.
Kendine Uyarılama
(Öz Yansıtma
Becerisi)

Süreç Bileşenleri	
SDB1.3.SB1.	Kendini değerlendirmek
SDB1.3.SB2.	Duygu/düşünce/davranışlarını dönüştürmek

Sosyal Yaşam Becerileri (SDB2)

Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ikinci bileşeni sosyal yaşam becerileri bileşenidir. Sosyal yaşam becerileri, bireyin toplumsal hayata etkin olarak katılabilmek ve günlük hayatta karşılaştığı problemlerin üstesinden gelebilmek için kullandığı becerileri ifade etmektedir ve bu açıdan bireyin toplumsal yönü ile ilişkilidir. Öğretim programlarında (i) iletişim, (ii) iş birliği ve (iii) sosyal farkındalık olmak üzere üç sosyal yaşam becerisi tanımlanmıştır. Aşağıda bu becerilerin ilgili süreç bileşenleri sunulmuştur.

Duygu, düşünce veya bilgilerin sözlü ya da sözsüz olarak başkalarına iletilmesini ifade eder.

SDB2.1.
İletişim
Becerisi

Süreç Bileşenleri	
SDB2.1.SB1.	Başkalarını etkin şekilde dinlemek
SDB2.1.SB2.	Duygu ve düşüncelerini ifade etmek
SDB2.1.SB3.	Sözlü ya da sözsüz olarak etkileşim sağlamak
SDB2.1.SB4.	Grup iletişimine katılmak
SDB2.1.SB5.	İletişiminin önündeki engelleri ortadan kaldırmak

Ortak bir hedefe ulaşmak için iki veya daha fazla kişinin birlikte çalışabilmesini ifade eder.

SDB2.2.

**İş Birliği
Becerisi**

Süreç Bileşenleri

SDB2.2.SB1. Kişi ve gruplarla iş birliği yapmak

SDB2.2.SB2. Düşüncelerini başkalarıyla tartışmak/müzakere etmek

SDB2.2.SB3. Farklı düşünceler üzerinde uzlaşma sağlayıp ortaklıklar kurmak

SDB2.2.SB4. Ekip (takım) çalışması yapmak ve yardımlaşmak

SDB2.2.SB5. Sosyal etkileşimlerle elde edilen çıktıları eyleme dönüştürmek

Farklı geçmiş, kültür ve şartlardan gelen bireyler de dâhil olmak üzere başkalarının bakış açılarını anlama ve onlarla hemhâl olmayı ifade eder.

Süreç Bileşenleri

SDB2.3.

**Sosyal Farkındalık
Becerisi**

SDB2.3.SB1. Sosyal ipuçlarını dikkate almak

SDB2.3.SB2. Başkalarının duygularını, düşüncelerini ve bakış açılarını anlamak

SDB2.3.SB3. Başkalarına karşı anlayış geliştirerek saygı göstermek

SDB2.3.SB4. Toplumsal normlar hakkında bir anlayış geliştirmek

Ortak/Birleşik Beceriler (SDB3)

Öğretim programlarında alan yazındaki diğer sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin kavramsallaştırılmasından farklı biçimde özgün ortak/birleşik beceriler olarak ifade edilen bir beceri seti de tanımlanmıştır. Ortak/birleşik beceriler, modelde ortaya konulan sosyal-duygusal öğrenme becerilerini kavramsallaştırmanın üçüncü bileşenini ifade etmektedir. Bu noktada ortak/birleşik beceriler, benlik becerileri ve sosyal yaşam becerileri ile birlikte sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin yapısını oluşturmaktadır. Ortak/birleşik beceriler, modelde benlik becerileri ile sosyal yaşam becerilerinin kesişim noktasında yer almaktadır. Bu yönüyle bireyin hem kişisel hem de toplumsal yönünden beslenmektedir. Öğretim programlarında (i) uyum, (ii) esneklik ve (iii) sorumlu karar verme olmak üzere üç ortak/birleşik beceri tanımlanmıştır. Aşağıda bu becerilerin ilgili süreç bileşenleri sunulmuştur.

Hem benliği hem de çevresi ile dengeli bir ilişki kurup bu ilişkiyi sürdürebilmesini ifade eder.

SDB3.1.

**Uyum
Becerisi**

Süreç Bileşenleri

SDB3.1.SB1. Yeni, değişen ve belirsiz durumları anlamak

SDB3.1.SB2. Yeni, değişen ve belirsiz durumlar karşısında değişime açık ve istekli olmak

SDB3.1.SB3. Yeni, değişen ve belirsiz durumlarla başa çıkmak için düşünce biçimini ayarlamak

SDB3.1.SB4. Yeni, değişen ve belirsiz durumlarda davranış veya eylemin doğasını, seviyesini ve derecesini ayarlamak

SDB3.1.SB5. Yeni, değişen ve belirsiz bir çevreyle başarılı bir şekilde etkileşime geçmek için duygusal tepkileri ayarlamak

SDB3.2. Esneklik Becerisi

Ortaya çıkan yeni bir duruma uyum sağlanabilmeyi, mevcut çözümleri güncelleyerek farklı çözümler üretilebilmeyi ifade eder.

Süreç Bileşenleri

SDB3.2.SB1. Zor durumlara farklı çözümler bulmak

SDB3.2.SB2. Yeni durumlara uyum sağlamak

SDB3.3. Sorumlu Karar Verme Becerisi

Çeşitli durumlarda ahlaki sorumluluk çerçevesinde kişisel davranış ve sosyal etkileşimler hakkında özenli ve yapıcı seçimler yapılabilmesini ifade eder.

Süreç Bileşenleri

SDB3.3.SB1. Problemleri tanımlayıp çözmek

SDB3.3.SB2. Eylemlerinin sonuçlarını öngörmek

SDB3.3.SB3. Gerekçeli yargıda bulunmak

SDB3.3.SB4. Alınan kararların ahlaki olarak uygunluğunu değerlendirmek

SDB3.3.SB5. Derinlemesine düşünmek

1.4.4.2. Erdem-Değer-Eylem Modeli

Sağlıklı bir kişilik yapısı; insanın kişisel anlamda tekâmülü, sosyal açıdan yaşadığı topluma uyumu ve fiziksel çevresiyle etkileşimi ile doğrudan ilişkilidir. Bu noktada kişilik yapısının temel taşlarından biri olan değer; insanın hem kendisi hem de çevresiyle ilişkilerinde duygu, düşünce ve davranışlarını biçimlendirir. Değer; kişinin bir açıdan varoluşsal olarak anlam kazanmasına, hayata anlam katmasına, kendi içinde ahenkli olmasına, ahlaklı ve erdemli bir kişilik yapısı kazanmasına ve böylece tekâmülüne hizmet eder. Diğer yandan ise içinde yaşadığı toplumla bütünleşmesine ve nitelikli toplumsal ilişkiler geliştirmesine kılavuzluk eder. İnsanın sosyal ve fiziksel çevresiyle ilişkilerinde olumlu kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlayan değer; insan, toplum ve çevre açısından gerekli bir yapıdır.

Öğretim programlarında değerler "Erdem-Değer-Eylem Modeli" bağlamında kavramsallaştırılmaktadır. Erdemler, eğitim-öğretim etkinlikleri sonucunda bireye kazandırılması hedeflenen kişiliğin güçlü yanlarını ifade etmektedir. Bu erdemlere ise kişiler yaşantıları sonucu geliştirdikleri değerler aracılığıyla ulaşabilmektedir. Bireyin sahip olduğu değerler ise eylemlerinde kendini göstermektedir. Bu bakış açısı ile tutarlı olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde kişiyi erdemlere ulaştıran ve dahası eylemleri aracılığıyla gözlemlenebilen değerler Erdem-Değer-Eylem Modeli ile kavramsallaştırılmaktadır. Modelde yer alan değerlerin temel dayanağını kendi medeniyet dünyamızın referansları olan millî ve manevî değerlerimiz oluşturmuş, değerlerin evrensel boyutu da göz ardı edilmemiştir. Modelin ana hedefi; eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana, erdemli insandan ise nihai hedef olan "Huzurlu Aile ve Toplum" ile "Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsan" a ulaşmaktır.

Erdem-Değer-Eylem modelinde çatı değerler etrafında kümelenen bir değer çerçevesi sunulmaktadır. Çatı değerler diğer bütün değerler ile yoğun kesişim noktaları olan değer yapılarını ifade etmektedir. Modelde saygı, sorumluluk ve adalet çatı değerler olarak yer almaktadır. Kişisel hayat açısından önemli olan tasarruf, sabır, mahremiyet, mütevazılık, sağlıklı yaşam ve çalışkanlık değerleri insan; sevgi, dostluk, özgürlük, dürüstlük, vatanseverlik, yardımseverlik ve aile bütünlüğü değerleri aile ve sosyal çevre; temizlik, duyarlılık, estetik ve merhamet değerleri ise fiziksel çevre alanlarında yer almaktadır. Değerlerin hangi alanla ilgili olduğuna karar verilirken daha çok katkı sağladığı alan dikkate alınmıştır. Erdem-Değer-Eylem Modeli; eğitim öğretimde mutlaka yer alması gereken değerleri içermesi açısından sade, değer alanları ve değerlerin birbirleriyle ilişkileri açısından tutarlı, kolay uygulanabilir olması açısından da kullanılabilir olarak tasarlanmıştır.